

polni meri vrne razžaljena čast in oblateni ugled učitelju in šoli!

Oblastva ukazujejo vsak dan učiteljstvu, da naj skrbi za snago v šoli in zunaj šole, skrbi za pljuvalnike in hočejo imeti klozetni papir, v našem slučaju pa gonijo šolo in učitelja — v svinjak!

Ukazi učiteljstvu strogo zabičujejo: »Otroci morajo 6 let v vsakdanjo šolo in potem v ponavljalno, ako so dosegli učni smoter.« Tam doli na Notranjskem pa velevajo šolskemu voditelju, da naj otrok nikar ne sili čez 6 let v šolo, ampak naj jih zaradi nedostajanja prostora izpusti kar med letom.

Lahko bi povedali še mnogokaj. Povedali bi n. pr. lahko, da so v takih komisijah časih ljudje, ki ne vedo, koliko prostora v šoli zahteva zakon za vsakega otroka, ki ne vedo, da je strogo zabranjen direkten vhod v šolsko sobo, ki ne vedo, da ne sme biti takoj pod šolo in okolo nje gnoja na kupe itd. Žalostno!

Resnici na ljubo pa moramo tudi konstatovati, da so se ob priliki komisije držali povsem pasivno predsednik krajnega šolskega sveta, nadzornik Thuma in navzoči liberalni kmetje. Razgrajči so bili izključno klerikalci, ščuvani po krajnem šolskem nadzorniku Janku Deklevi.

V imenu pravice in dostojnosti zahtevamo, da se imenovanemu funkcionarju takoj vzame to častno mesto!

Ako bi bili mi na mestu tamkajšnjega učiteljstva, bi mu pod nosom zaloputnili vrata, kadar bi se osmelil prestopiti šolski prag! Taki ljudje sodijo drugam!

Da nista v tem slučaju tudi »Slovenec« in »Domoljub« brez zasluge, je umljivo samo ob sebi. Pisala sta in ščovala ljudi, da hoče v — ski nadučitelj novo šolo za 28.000 K, ko bi vendar stala taka stavba kvečjemu 16.000 K. Sicer je pa znana stvar, da gre »Slovencu« in »Domoljubu« prvenstvo med vsemi lažniki. Zakaj bi torej ne lagala tudi v tem oziru? Saj je to Bogu dopadljivo dejanje!

Da bo naše poročilo popolno, moramo še povedati, da je eden izmed nadučiteljevih sovražnikov že dobil po prstih. Tisti Maks Dekleva, ki ponuja svoj svinjak za šolo, je imenoval nadučitelja (priznanega strokovnjaka v botaniki) šuštarja, ki samo kolo vozi in nabira rože. Temu duhovitemu možu je priščitnilo sodišče nekoliko dolgega jezika s tem, da mu je naložilo 25 K globe. Gotovo nam je žal, da nimajo paragrafi palic na razpolago: krone, izpremenjene v palice, bi bile tečnejše mazilo!

Iz danes razpravljaneja slučaja je razvidno, kakšen siromak je napredni učitelj na kmetih. Ta slučaj pa tudi kriči po energični roki, ki naj neusmiljeno udari po zasmehovalcih in zasramovalcih šole in učiteljstva, ki naj razžene tako gnezdo ignorantnih oholežev in pokaže pot, ki je po nji hoditi poklicanim ljudem.

Mi bomo poskrbeli, da spravimo take in enake slučaje brez pardona v javnost, ker hočemo z vsoneizprosno energijo, da pride učiteljstvo in šolstvo do časti in ugleda, ki mu ga krade klerikalna banda. Hočemo in zahtevamo, da pridejo v veljavo šolski zakoni tudi takrat, kadar imajo opraviti z njimi drugi ljudje, da jih pa ne uveljavljajo samo tedaj, kadar je treba ubogo, lačno, izmučeno in izstradano učiteljsko paro pritisniti k steni!

Ako ji ne daste kruha, dajte ji vsaj zaslombe in ji čuvajte čast in ugled!

Mi smo za danes povedali svoje! Upamo, da nas je čul visoki c. kr. deželni šolski svet v Ljubljani. Ako ne, bomo poskrbeli, da pride glas od drugod! Saj imamo tudi na Dunaju prijateljev!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom,
Promet do konca oktobra 1904 K 3579·52.

„Nova stranka.“

Upamo, da smo popolnoma opravičeni izreči svojo lastno sodbo o najnovejši »fati morgani«, ki se je ravno kar pojavila na slovenskem političnem obzorju in ki smo jo krstili z imenom »nova stranka.« Do tega koraka nas je privedla tudi želja, da preciziramo svoje stališče kot učiteljska politična stranka — ker stoji za nami na istem stališču vse slovensko učiteljstvo.

Ko smo pred kratkim, menda je bilo v 253. številki »Slovenca«, brali oni elegični poziv k osnovanju »nove stranke« — ali kakor jo nazivlje »Slovenec« »velike slovenske ljudske stranke«, se nas je polotilo čudno čuvstvo.

»Slovenec« hoče torej ustanoviti »novo veliko slovensko stranko.« Na misel nam prihajajo značilne besede francoskega politika Poudhona, ki jih — nekoliko izpremenjene — lahko uporabimo pri tej priliki, da sta namreč »Slovenec« in njegova stranka živela dosedaj v dobi »političnega kričarstva«, zakaj vse ono tako bombastično ponašanje na raznih shodih, da stoji za »katoliškonarodno stranko« večina slovenskega naroda in da tvori takozvano liberalno stranko le nekaj advokatov, učiteljev, pisarjev itd., ki nimajo na kmetih sploh nikakega vpliva več, a tudi v trgih in mestih se jim majejo tla — je bilo pač le sam humbug.

Stranka, ki je tako sveto prepričana o svoji moči in svoji prihodnosti, bi menda ne izdajala takih oklicev. Ne, nikakor ne! Temveč stranka, zaupajoča svoji moči in prihodnosti, bi pač hodila svoja začrtana pota, dobro vedoč, da ji je zagotovljena končna zmaga.

Železni Bismarck se je izjavil že v svojem življenju nekoč, da ni smatrali takih političnih strank nikdar za resne, ki menjavajo svojo polično barvo liki kameleonu in ki sezajo po raznih političnih problemih liki otroku, ki se v najkrajšem času naveliča dobljene igrače, a takoj sega po novi. Take stranke so navadno izrodek abnormalnih možgan posameznikov ali pa majhnih takih ljudi, ki se hočejo okoristi na škodo svojih privržencev.

In v to vrsto političnih strank lahko prištevamo našo takozvano »katoliškonarodno stranko«. Brezštevilnokrat je že menjala svojo politično barvo. Stalnosti nima nobene!

Veleznačilen je oni poziv v »Slovencu«, zakaj v njem se »Slovenčeva« stranka obsoja sama. V tem pozivu poudarjajo gospodarsko delo, slovensko navdušenost in drugo, a popolnoma prezirajo ono takozvano »načelno zahtevo« sedanje stranke: katoliško prepričanje.

Vprašamo pa, ali ni delovanje »katoliško narodne stranke« bilo do sedaj na gospodarskem polju tako, kakršno so vedno izigravali? Je-li vladala v tej stranki res taka malomarnost glede slovenske narodnosti, da je treba sedaj to tako poudarjati pri novi stranki? In katoliško prepričanje? Tu nam je stranka nehote pritrdila, da je ravno »katoliško prepričanje« pri delovanju za narodni blagor — **postranska stvar.**

Smelo pa trdimo, da je imel imenovani poziv v »Slovincu« le ta namen, rehabilitirati »katoliško narodno stranko« ter jo privedi v oči razsodnejših ljudi zopet do neke veljave. Polično delovanje »katoliškonarodne stranke«, posebno pa delovanje brezobzirnih njenih voditeljev je privedlo to stranko ravno do one opolzke poti, kjer prične stranka razpadati. Posebno zadnje zasedanje deželnega zbora kranjskega otročje-naivni predlogi in ponesrečeni napad na deželnega predsednika so odprli tudi onim kratkovidnejšem oči, ki so do sedaj slepo verjeli praznim besedam klerikalcev. Posebno regulacija učiteljskih plač v zadnjem zasedanju dež. zbora, ki se je izvršila v obliki znanega kazinskega streljanja itd. je dovedla v okrilje »Slomškove zveze« toliko učiteljstva da ta impozantna zveza še občnega zbora ne more sklicati.

Obča volilna pravica ne vleče več, zakaj stranka je sama prišla do prepričanja, da taka preosnova volilne pravice ni po volji osrednji vladi, ker bi je ta ne predložila v sankcijo zaraditega, ker bi s tem vlada dala nekak preudic onim deželam, kjer bi prišla do besede socijalna demokracija. Vladi in ministru se pa katoliškonarodna stranka ne upa zameriti zaradi judeževih grošev. Da pa tudi stranka sama ne misli resno s svojo zahtevo o občni volilni pravici, nam kaj jasno govori »Slovenec« z dne 16. novembra t. l., št. 262, ko piše v uvodniku o zadnjih direktnih volitvah na Štajerskem tako-le: »Gotovo je, da naše ljudstvo še ni bilo pripravljeno in zrelo za novi način volitve.« Tu se zrcali vsa ona perfidnost te stranke, ko vedno in vedno poudarja, da ljudstvo zahteva občno volilno pravico. Ako že štajerski kmet ni zrel za tako volilno pravico, kako bo šele kranjski!

Edini namen tega poziva je torej bil, da pridobe nekaj pol slepih ljudi ter s tem hote ali nehote oslabiti narodno-napredno stranko. Toda vada je bila nastavljena tako površno, da ni sedel niti eden vabljenih na njo!

Ako je »Slovincu« v istini toliko do pozitivnega dela in do naroda slovenskega, bi se gotovo z vso vnemo priprijel onega društva, ki stopa skoro popolnoma po tistih potih, kakršne je začrtal »Slovenec« v svojem pozivu. In to društvo je »Akademija.« Obče je pa znano, kako je ravno ta časnik pozdravil to naidebudno, a »katoliški stranki« skrajno neljubo ustanovitev.

Veliko, skoro bi lahko rekli, usodepolno napako je pa napravil »Slovenec« pri svojem enketovanju, ko je odprl svoja predala v prvi vrsti prononsiranim ali pa bankerotnim politikom. Po vsi pravici vzklika »Edinost« v svoji 326. številki t. l., da bi nikdar ne smel prvi objaviti svojih misli vodja te stranke, zakaj kakor le-ta poje, tako cvrče ostali. In drugega tudi ni pričakovati, kdor pozna nasilnost tega vodje, in — kruhek je pa le kruhek!

In slednjič! Ali je bilo res treba vsega tega vabljenja in razmotrivanja? Po naših mislih bi se ta misel lahko uresničila čisto tiho, neopaženo. Drugega menda ni bilo

treba, kakor da bi ti enketarji, ki so se do sedaj oglasili ali se še oglasiti menijo, izpremenili svoje delovanje v tem smislu in v tem smislu tudi vplivali na svoje podložne.

»Nova stranka« ni nikaka novost na slovenskem političnem polju. Isto, kar hoče sedaj »Slovenčeva« enketa, je hotela oživotariti »Naša straža« in hotel je imeti »Slovenski List« žalostnega spomina. Ker sta imeli pa obe podjetji isti namen: rekrutirali svoje člane edino-le iz narodno-naprednih vrst, kakor jo ima sedanja enketa, smo uverjeni, da ji v kratkem zapoje mrtvaški zvon, zakar bomo skrbeli tudi mi učitelji!

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

XXIV.

Vprašanje: Lani je bil naš zastopnik pri zborovanju učiteljskega društva poročal o svojem letnem delovanju v okrajnem šolskem svetu približno tako-le:

»Udeleževal sem se redno sej okrajnega šolskega sveta ter sem v njih gorko zastavljal svojo besedo za učiteljstvo. Z veseljem moram priznati, da ni bilo to leto nobene disciplinarne preiskave. Vsi učitelji in učiteljice so se vedli korektno, kar je za naš okraj in naš stan vrlo lepo in jako hvalevredno. Naš okrajni šolski svet je učiteljstvu in šoli kaj prijazen. Jaz in moj tovariš se dobro razumeva s člani okrajnega šolskega sveta, sva v prijateljski dotiki z gospodom glavarjem in gospodom nadzornikom. Pri teh gospodih doženeva mnogo. Naj se le torej vsak z zaupanjem obrne do naju v vseh svojih zadevah!«

A tudi lekcije je bilo nekoliko, namreč:

»Nekateri tovariši naročajo preveč učil in potem pa še tako draga; treba je štediti in ne dragih učil kupovati in ne tako naglo, le počasi in ne vse obenem!«

»Nekateri tovariši vlagajo na okrajni šolski svet dolge vloge, v njih se sklicujejo na različne §-e, naredbe in zakone. To se mi dozdeya tako, kakor da bi se hoteli prav bahati, da nekaj znajo. A vedite, dragi mi tovariši in tovarišice, tega gospod glavar in gospod nadzornik nimata rada; zakaj dozdeya se jima, kakor da ju hočejo oni učiti ali kakor da bi okrajni šolski svet ne poznal zakonovih določb. — Zato le bolj kratko in manj bahato!«

Ker sem bil v okraju razmeroma šele malo časa, nisem ni najmanje slutil, na koga bi mogle meriti te pšice. Čeprav je bil vsak poročevalčev stavek v živem nasprotju z mojim mišljenjem in čutenjem, se nisem hotel iz osebnih oziriv oglasiti k besedi, a zaman sem pričakoval ugovora od svojih tovarišev. Vprašal sem se tihoma: »Ali je to podobno poročilu o delovanju zastopnika v okrajnem šolskem svetu?« Ne, to je bila nepotrebna hvala, graja in lekcija zastopnikova svojim tovarišem, do katere on niti upravičen ni. Spoznal sem iz tega poročila takoj, da učiteljstvo tega okraja nima zastopnika v okrajnem šolskem svetu, temveč okrajni šolski svet ima v učiteljstvu svojega zastopnika, da mu pošilja po njem svoje lekcije, grajo in hvalo. V takem glasu bi smelo zveniti nadzornikovo, a nikdar zastopnikovo poročilo.

Zastopnik učiteljstva po mojem mnenju ni upravičen hvaliti ali grajati učitelja javno ter mu dajati javno navo-